

Borvédjegyek a marketingben

Az első ismert magyar borvédjegy 1876-ból való. Jogosultja: Pethető Imre és társa, Velence.

A védjegytevékenység és az eredetvédelmi munka „reneszánszát” éli, mégis, a leginkább érintett „boros” vállalkozói réteg keveset tud a védjegyaktivitás háttéréről.

Magyarországon több mint 300 bor-, pezsgő- és vermutféleség neve áll védjegyoltalom alatt. A védjegyek között igen előkelő helyet foglalnak el a hagyományos, történelmi borvidékeink kiváló minőségi borokra vonatkozó megjelölései (Tokaji Aszú, Egri Bikavér) és a Hungarovin Rt. pezsgői (François, Törley).

A kilencvenes években a bortermelőknél egészséges tendencia kezdődött. A hagyományos nagy cégek mellett egyre több kistermelő, borkereskedő, hegyközség és külföldi érdekeltségű cég jelentett be védjegyeket.

Megjelentek az első borosgazdák által bejelentett védjegyek is. Itt Májer Mátyás, Sipos Tihamér és Mézáros József védjegyeit kell megemlíteni. A borvédjegyek jogosultjai körében gyakoriak a kft.-k: Corvinum Kft., Vinum Bonum Kft., Eurobor Kft., Hegyfovin Kft. és mások.

Szintén kardinális változásnak kell tekinteni, hogy a 90-es években a nagy borforgalmazók (Egervin, Hungarovin) mellett rendre-másra a kis- és középgazdaságok is jelentős sikereket értek el nemzetközi borversenyeken. Elég Polgár Zoltán (Nemzetközi borverseny, Ürgüp 1992 – Villányi Carbernet Sauvignon/’89) Gere Attila (Vinitaly, Verona 1993 – Villányi Carbernet Sauvignon/’86), Kiss István (Concours Mondial du Vin, Brüsszel 1996 – Tokaji Aszú/’72) nagyarányúre gondolni. A védjegylajst-

romozás és védjegyhasználat gyakorlatát azonban nem lehet kielégítőnek nevezni.

Kevés az olyan vállalkozás, amelynél tudatos védjegypolitikáról, jelentős belföldi és külföldi védjegyaktivitásról beszélhetünk. Ilyen azonban az Eger-Mátavidéki Borgazdasági Kombinát és annak jogutódja az Egervin Rt. A borkombinát már a nyolcvanas években ábrás védjegyként lajstromoztatta a legismertebb egri borokat (leányka, muskotály, tramini, bikavér stb.), és védjegyoltalmat szerzett az Egri Bikavér védjegyre több mint 20 országban, így Kanadában, az USA-ban, Angliában, Japánban, a skandináv országokban is.

Szintén nem lehet egészséges tendenciának tekinteni, hogy a védjegyek döntő többségének nem a borvidékek termelői, hanem a nagyvállalatok, így az Aliscavin Rt., Henkell & Söhnlein, Hungária Kft., Promontorvin, Egervin Rt. a jogosultjai. Problematikus, hogy egyes nagyvállalatok a termőhelytől távol palackozott (egri bikavér, tokaji aszú stb.) borokat hoznak forgalomba. Negatív jelenségnek tűnik az is, hogy számos borvidéknek – Balaton melléke, Tolnai borvidék – egyáltalán nincs lajstromozott védjegye.

”

Kardinális változásnak kell tekinteni, hogy a 90-es években a nagy borforgalmazók mellett

rendre-másra

a kis- és középgazdaságok is jelentős sikereket értek el nemzetközi borversenyeken.

A védjegylajstromozás és védjegyhasználat gyakorlatát azonban nem lehet kielégítőnek nevezni.

”

A borvédjegyek és az eredetvédelem

Ismeretes, hogy a védjegyek alkalmasak meghatározott termék földrajzi származásának jelzésére. Elég a Soproni Ászok, a Lánchíd Brandy, a Szobi szörp, a Pannónia sajt, a Csepel kerékpár és a Canada Dry védjegyekre gondolni.

A borvédjegyek származásjelző funkciója még szemléletesebben megnyilvánul, hiszen a boroknál a borcímke és a bor-

védjegy legfontosabb eleme a bortermelőhely megnevezése.

Szakemberek szerint a borok minőségét és értékesíthetőségét alapvetően három tényező határozza meg: a termőhely, a fajta-, illetve az árujelző (azaz a borvédjegy, illetve borcímke).

A borok védjeggyel történő ellátásánál azonban több szempont is figyelembe jöhet. Így például a borfogyasztó számára nem közömbös, hogy

- tájborról, minőségi vagy különleges minőségű borról van-e szó,
- ki az adott szőlőbirtok tulajdonosa,
- ki palackozza a szóban forgó bort,
- adott termőhelyen belül hol érlelik a felhasznált szőlőt, a bor milyen dűlőről vagy szőlőhegyről származik,
- van-e a bornak valamilyen fantázianeve.

A lajstromozott védjegy is igen fontos szerepet játszik a borértékesítésben, nagyszerűen alkalmas arra, hogy a borok rendkívüli sokféleségét kifejezze.

Ami a termelőhelyet illeti, a maga kedvező éghajlati viszonyaival, domborzati alakulataival, éghajlati adottságaival lényegében stabil vagy csak igen lassan változó feltételrendszert jelent a szőlőtermesztés és bortermelés számára. A termőhely neve – Somló, Badacsony vagy Eger – a fogyasztó számára önmagában is garancia lehet.

A borfajta jelzése is nélkülözhetetlen kiegészítő információkat ad a fogyasztóknak:

- Egyrészt utal a termőhelyre, mint a legfontosabb marketingtényezőre. Így pl. a kékenyelű és a szürkebarát Badacsony, a furmint Tokaj, a juhfark Somló, a bikavér pedig Szekszárd és Eger jellegzetes bora.
- Másrészt utal a bor minőségére vagy kategóriájára. Így a kövidinka, kadarka, rizling és a mézesfehér általában a tájborokra és asztali borokra, a cabernet sauvignon, kék oportó, chardonnay kiváló minőségű borfajtára utal.
- Harmadsorban a borfajta egyértelműen orientál a bor lényeges tulajdonságairól, információt ad arról, hogy édes (muskotály, hárslevelű), száraz

”

Nem lehet egészséges tendenciának tekinteni, hogy a védjegyek döntő többségének nem a borvidékek termelői, hanem a nagyvállalatok a jogosultjai. Problematikus, hogy egyes nagyvállalatok a termőhelytől távol palackozott borokat hoznak forgalomba.

◆

A borvédjegy-bejelentéseknél abból kell kiindulni, hogy az nem állhat csupán a fajta, a minőség, a származás, a készítés helye, az előállítás ideje megjelöléséből, azaz a borvédjegy nem állhat közkinccs kategóriájába eső jelzésekben.

”

(rizlingszilváni, ezerjő), fehér (zöltszilváni, cirfandli) vagy vörös (merlot, kék oportó) borról van-e szó.

A borok minőségének, értékesíthetőségének további fontos kelléke az árujelző (címke, márka, védjegy, eredetmegjelölés). Az árujelző (pl. bikafejes Egri Bikavér) elismertsége a termesztési technológiától, a borászati eljárások széles körétől, a tradícióktól és a fogyasztókkal való kommunikációtól (borünnepek, bordalok, borturizmus, idegenforgalmi propaganda) is függ. Az árujelzők döntő többsége is a bortermelőhelyet jelzi.

- *Milyen megjelölés lehet borvédjegy?*

A borvédjegyek lehetnek:

- Szóösszetételek, személynevek (bortermelő neve), fantázianevek, jelmondatok: „A királyok bora, a borok királya” (Tokaji Aszú). Az Egri Bikavér szlogenje: „Eger a borok bátyja”.
- Ábra, kép, azaz a borok címkéje bornévvel. Az Egri

Bikavér pecsétetes okiratot tartalmazó közismert védjegye ilyen. A borvédjegy lehet továbbá térbeli alakzat, beleértve az áru vagy a csomagolás formáját. Ebben a vonatkozásban a különleges kialakítású borosüvegeket, védjeggyel ellátott rekeszeket érdemes oltalomra bejelenteni. Védett csomagolás pl. a Tokaji Aszú félliteres palackja.

- Színek vagy színösszetételek. Célszerű egy adott borvédjegycsalád legismertebb, arculatmeghatározó színeit oltalomra bejelenteni.
- Kombinált védjegyek. Ennek tipikus esete a színes, ábrát és bornevet is tartalmazó borcímke.

A borcímkek általában kombinált védjegynek tekinthetők, amelyen a színes ábra a bor termőhelyét, fajtását, típusát, termelőjét vagy forgalmazóját is bemutatja, továbbá más adatokat is tartalmaz.

- *Mi nem lehet borvédjegy?*

A borvédjegy-bejelentéseknél abból kell kiindulni, hogy az nem állhat csupán a fajta (pl. kadarka), minőség (pl. vörös), származás (pl. soproni), a készítés helye (Budafok), az előállítás ideje (1935) megjelöléséből, azaz a borvédjegy nem állhat közkinccs kategóriájába eső jelzésekben. A termőhelyből és fajtákból álló

szőösszetétel sem lehet védjegy (pl. debrői hárslevelű, pécsi cirfandli stb.), mivel az ilyen megjelölés használata mindig kollektív jogosultság. Másrészt pedig az ilyen megjelölésnek nincs megkülönböztető képessége. Hangsúlyozni kell, hogy ez a szőösszetétel kategóriára vonatkozik, és nem az ábrás védjegyekre.

A borvédjegyek kialakításának szempontjai

A borvédjegyek kialakítását kötik a Bortörvény előírásai, amelyek négy borkategóriát különböztetnek meg:

- asztali bor,
- tájbor,
- minőségi bor,
- különleges minőségű bor.

A borvédjegyek kialakításánál figyelembe kell tehát venni a termőhelyet, a szőlőfajtát, az adott pincészetet és forgalmazót, a borok minőségi osztályba sorolását.

A termőhely mint földrajzi árujelző jelenti a fogyasztó számára a legfontosabb információt. A termőhely neve – önmagában – védjegyotalomra nem alkalmas, részben azért, mert a helységnevek a közkincs kategóriába tartoznak, azokat mindenki használhatja, másrészt a bor származási jelzésére vonatkozó jogosultság mindig kollektív jog.

Magyarországon a borvédjegyeken a borvidék feltüntetése nem kötelező. Azt mindenki tudja, hogy Badacsony a badacsonyi borvidék névadója, de azt már nem, hogy például Nemesgulács és Raposka is ehhez a borvidékhez tartozik. Ezért itt elengedhetetlennek látszik a borvidékre utalás. A nemesgulácsi bor borcímkére badacsonyi rizlinget írni viszont megtévesztő. A borvidék és termőhely együttes megjelölése szolgálja a fogyasztó tájékoztatását, tehát

esetünkben a Nemesgulácsi rizling és a Badacsonyi borvidék megjelölés együttes alkalmazása lenne korrekt, szakmailag célravezető.

Ami a bortermőhelyek megjelölését illeti, azok teljes egészében háttérbe szorulhatnak a fantázianevek pl. Danubiana, Monsieur Henri VIII. alkalmazásánál. Adott esetben a bor fantázianeve mellett másodlagos a termőhely megjelölése a címkén. Nagyvállalatoknál nem ritka továbbá az, ha a palackozás helye nem esik egybe a bortermőhellyel.

A szőlőfajta megjelölése hiányozhat nemcsak fantáziameg-

jelöléseknél, hanem az asztali boroknál, tájboroknál, sőt a különleges minőségű boroknál is, vagy exportboroknál. Így a Red Hussar Kecskemét, Blau Hussar vagy Tokaji Szamorodni lajstromozott borvédjegyeknél nem lehet megállapítani, hogy azok milyen szőlőfajtából készültek.

A szőlőfajta-megjelölés hiánya sokszor alacsony minőséget éreztet, vagy azt, hogy a kérdéses bort nem egyfajta szőlőből állították elő. Ugyanakkor a szőlőfajta-megjelölés hiányozhat olyan különleges minőségű boroknál, mint a szekszárdi bikavér és az egri bikavér. Ez utóbbi esetben a szakemberek pontosan tudják, hogy a borokat milyen alapanyagból keverik, azonban a borösszetétel, szőlőfajta az átlagfogyasztó számára nem nyilvánvaló. A szőlőfajták és borfajták megjelölésére szintén nem telepíthető önálló védjegyjog, azok szokásos általános jellegére tekintettel (rizling, ezerjő, muskotály).

Ami a borok címkézését illeti, azt lehet mondani, hogy tulajdoni és finanszírozási formától függetlenül a fogyasztó számára döntő lehet az ismert címke. Mégpedig azért, mert az elkötelezett fogyasztó az adott borvidék összes bortermelője között az adott pincészet vagy adott termelő borát mindennél többre tartja. Tehát megállapítható, hogy a jól ismert árujelző visszahat a borértékesítésre, -termelésre és -eladásra.

Ebben a vonatkozásban ki kell emelni a 20–30 éve megszokott címkéket, amelyek a Tokaji Aszúnál, Debrői Hárslevelűnél, Soproni Kékfrankosnál biztos támpontot jelentenek a vásárlóknak. Fontos lehet tehát a borkészítő, illetve borpalackozó nevének feltüntetése a borcímkén. A fogyasztók joggal keresik az Egervin Rt. Egeri Bikavér borát, vagy Szőke Mátyás gyöngyösi, vagy Tiffán Ede villányi szőlősgazda vörösborait.

A borcímkék, borvédjegyek minőségjelző funkcióját azért nem lehet abszolútizálni, mert a gyenge minőségű, második vonalbeli borokat is védjegyeztetik. Márpedig a borok nagyobb része ilyen.

Ami a különleges minőségű borokat illet, e kategóriát hivatatosan a nyakcímke és zárjegy is jelzi.

A borvédjegyek fő típusai

A borvédjegy előtérbe helyezheti a termőhelyet, termelőt, a kereskedőt, de előfordul a bortípuson belül különbséget tevő márka.

- A termőhelyet előtérbe helyező borvédjegy (ábrás véd-

”

A szőlőfajta-megjelölés hiánya sokszor alacsony minőséget éreztet, vagy azt, hogy a kérdéses bort nem egyfajta szőlőből állították elő. Ugyanakkor a szőlőfajta-megjelölés hiányozhat olyan különleges minőségű boroknál, mint a szekszárdi bikavér és az egri bikavér.

”

jegyek); ezeknél kifejezetten gyakori, hogy a védjegy ábrás eleme asszociál a bor származási helyével (a soproni Tűztorony feltüntetése a Soproni Kékfrankoson, a badacsonyi hegy sziluettje badacsonyi borok esetén):

- Szekszárdi Bikavér
- Szekszárdi Cabernet Franc
- Szekszárdi Merlot
- Badacsonyi Kéknyelű
- A termelőt előtérbe helyező védjegyek:
 - Tiffán (Villány)
 - Bock (Villány)
 - Gundel borok
- A kereskedőt előtérbe helyező védjegyek:
 - Borok a Zwack házból
 - Gundel borok
- A bortípuson belül különbséget tevő borvédjegyek:
 - Dessewffy Tokaji Édes Szamorodni, Száraz Szamorodni,
 - Dessewffy Tokaji Aszú 6 puttonyos, 4 puttonyos,
 - Bock Polgári Pince, Aranyhárs (Villányi borvidék)
- Fantázianevek:
 - Mátyás király bora – Borvár
 - St. Stephan Crown – Picador
 - Beatrix királyné bora – Capelle
 - Nászéjszakák bora – Montenuovo
- Pincenevet tartalmazó védjegyek:
 - Leszner Pince (Badacsony)
 - Liszt Ferenc Pincészet (Szekszárd)
 - Szent Orbán Pince (Badacsony)
 - Nyakas Pince (Tök)
- Dűlőre, földterületre utaló védjegyek:
 - Disznókő (Tokaj)
 - Szarvas Birtok (Tokaj)
 - Kápolna dűlő (Hungarovin védjegy)
- Kastélyra utaló nevek:
 - Château Henye (Badacsonykeresztúr)
 - Bátapáti Kastélyborok
 - Malatinszky-kúria (Villány)

Az együttes védjegy – a boreredet-védelem hatékony eszköze

Az együttes védjegyet a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vft.) XIII. fejezete 96–100. szakaszai szabályozzák. A Vft. 96. § (1) bekezdése értelmében az együttes védjegy valamely egyesülés tagjainak áruit vagy szol-

”

A borcímkék, borvédjegyek minőségjelző funkcióját azért nem lehet abszolutizálni, mert a gyenge minőségű, második vonalbeli borokat is védjegyzetlik.

Márpedig

a borok nagyobb része ilyen.

”

gáltatásait különbözteti meg mások áruitól vagy szolgáltatóitól, az együttes védjeggyel megjelölt áruk vagy szolgáltatások minősége, származása vagy egyéb tulajdonsága alapján.

Az együttes védjegy közös használatának alapja tehát egy szervezetben való tagsági viszony, ahol az együttes oltalom egy társadalmi szervezetet, köztestületet (ilyenek a hegyközségek) vagy egyesületet illet.

Az együttes védjegyek intézménye nagyszerűen modellezhető a hegyközségek, a hegy-

községi bortermelők bormegjelölései esetében.

A borok földrajzi származása tanúsítása szempontjából kiemelten fontos az a Vft. 96. § (2) bekezdésébe foglalt rendelkezés, miszerint az együttes védjegy esetén a megjelölés védjegyoltalomban részesülhet akkor is, ha kizárólag az áru vagy a szolgáltatás földrajzi származásának feltüntetéséből áll. Ilyen együttes védjegye van az eгри bikavér termelőinek és forgalomba hozóinak.

A Vft. 96. § (3) bekezdése értelmében a borok együttes védjegye akkor sem részesíthető oltalomban, ha a) jellegét, illetve jelentőségét illetően megtévesztheti a fogyasztókat, különösen, ha – lajstromozása esetén – a fogyasztók másnak tekinthetnék, mint együttes védjegynek;

b) a használatáról rendelkező szabályzat a közrendbe, a közérkölcsebe vagy jogszabályba ütköző előírást tartalmaz.

A Vft. 96. § (4)–(6) bekezdései az együttes védjegy használatáról rendelkeznek. Az együttes védjegy oltalma a társadalmi szervezetet, köztestületet vagy egyesületet illeti meg, használatára a társadalmi szervezet tagjai jogosultak. A védjegyjogosult az együttes védjegyet maga nem használhatja, a tagok védjegyhasználatát azonban ellenőrzi. A védjegyhasználati előírások úgy értelmezendők, hogy az együttes védjegy használatának minősül, ha a védjegyet a jogosult társadalmi szervezet, köztestület vagy egyesület bármelyik tagja használja.

A Vft. 97. § (1) bekezdése értelmében az együttes borvédjegy oltalmának alapfeltétele, a bejelentés nélkülözhetetlen kelléke a szabályzat, amelynek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- a védjegyjogosult társadalmi szervezet elnevezését és székhelyét;
- a borra vonatkozó együttes védjegy használatára jogosult tagok felsorolását, nevük, címük, illetve székhelyük feltüntetésével;

- a tagság feltételeit;
- a védjegy használatának feltételeit;
- a borra vonatkozó együttes védjegy használatának ellenőrzésére vonatkozó előírásokat;
- a jogosulatlan védjegyhasználattal szembeni fellépés rendjét.

A boreredet-védelem szempontjából különlegesen fontos az, hogy az együttes védjegy rendszere a földrajzi származás feltüntetésénél teljesen nyitott. Ennek megfelelően az adott borvidék termelőinek csatlakozását biztosítani lehet a rendszerben.

Kizárólag a földrajzi származás feltüntetéséből álló együttes védjegy esetén a szabályzatban lehetővé kell tenni mindazoknak a csatlakozását, akiknek áruai vagy szolgáltatásai a védjegyben feltüntetett földrajzi területről származnak [Vft. 97. § (3) bekezdés].

A Vft. indokolása szerint erre a szabályra azért van szükség, mert az együttes védjegy intézményének éppen az a lényege, hogy az azzal megjelölt áruknak, szolgáltatásoknak valamilyen közös jellemzője van (származás, minőség). Mivel az azonos területről származó áruk és szolgáltatások tekintetében ez a közös jellemző meg nem számlálható személynél fennállhat, biztosítani kell az ilyen áru előállítójának, forgalmazójának, illetve szolgáltatójának a védjegytulajdonos szervezetben való tagság lehetőségét.

Az együttes borvédjegy bitorlására vonatkozó Vft. 100. §-ába foglalt rendelkezés azt tükrözi, hogy az együttes borvédjeggyel annak szervezete rendelkezik, de a bitorlási perbe a használók beavatkozhatnak. Így az együttes védjegy használatára tagsági viszonyuk alapján jogosultak csak a védjegyjogosult beleegyezésével léphetnek fel a bitorlóval szemben, a védjegyjogosult által indított perbe azonban beavatkozhatnak. Pl. egri bikavér bitorlása esetén az Egri Borvidék Hegyközségi Tanácsa jogosult a perindításra, de a perbe a védjegyhasználók beavatkozhatnak.

Tanúsító védjegyek

A borra vonatkozó tanúsító védjegyek a Vft. XIV. fejezete és 101. §-a alapján részesülhetnek oltalomban. A védjegy rendeltetése, hogy meghatározott minőségű vagy jellemzőjű borok e tulajdonságait tanúsítsa. A tanúsító védjegyeket a Vft. hatályba lépéséig a szolgáltatási védjegyek csoportjába sorolták be.

A tanúsító védjegyek lehetnek a nemzeti gazdaságpolitika fontos eszközei. Ilyen például:

- a brazil kávé,
- a spanyol nemzeti exporté: Espana,
- az osztrák boré: Weingutsiegel,
- a Cypria: a ciprusi agrártermékeké és
- a spanyol szabványoknak való megfelelést tanúsító védjegy.

E védjegy funkcióját látja el a különleges minőségű borok nyakcímkéjén feltüntetett nemzeti színű szalag címerrel és számozással.

A tanúsító védjegy bizonyítja:

- hogy a bor valóban magyar eredetű, és adott borvidék meghatározott helyéről származik, továbbá
- a speciális kezelést, mint pl. „öko”, „natúr” vagy „kosher” bor előállítását,
- a kiváló minőségű híres évjáratokat (pl. 1947 Badacsony, 1972 Tokaj),
- a „Nagy Bor” kategóriát,
- az Európai Unió követelményeinek megfelelő exportminőséget,
- a borversenyeken első díjat nyert „év bora” és más, kiemelkedő boroknak megfelelő minőséget,
- 10, 20 évnél régebbi borokat (óbor kategória).

A tanúsító nem lehet közvetlenül érdekelt a tanúsításban, nem lehet a bor termelője, forgalmazója, exportőre sem. Nem függhet a versenytörvény szabályai szerint a gyártótól vagy forgalmazótól, importortól (pl. egy vállalkozás nem tanúsíthatja saját leányvállalata borminőségét), és nem állhat azzal tartós jogviszonyban sem.

A tanúsításra jogosult a tanúsító borvédjegyet maga nem alkalmazhatja, azonban engedélyezheti mindazok számára, akik eleget tudnak tenni a ter-

mékkel támasztott származási, speciális minőségi, illetve egyéb különleges követelményeknek.

A védjegy használatához szabályzatot kell készíteni. A szabályzat a bejelentés elengedhetetlen kelléke.

A Vft. 101. § (4) és (5) bekezdései értelmében a szabályzatnak tartalmaznia kell:

- a tanúsító borvédjegy jogosultja elnevezését és székhelyét (hegyközség, szövetség, egyesület stb.),
- a borra vonatkozó minőségi, illetve más követelményeket,
- a borminőség és borjellemzők tanúsításának szabályait,

”

Az együttes védjegy esetén a megjelölés védjegyoltalomban részesülhet akkor is, ha kizárólag az áru vagy a szolgáltatás földrajzi származásának feltüntetéséből áll. Ilyen együttes védjegye van az egri bikavér termelőinek és forgalomba hozóinak.

”

- a védjegyhasználat feltételeit,
- a használat ellenőrzésére vonatkozó előírásokat,
- a jogosulatlan védjegyhasználattal szembeni fellépés rendjét.

A tanúsító védjegy szabályzatára, bejelentésére, használatára az együttes védjegyre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A tanúsító védjegy használatának meg kell felelnie a bortörvény, hegyközségi törvény, élelmiszer-törvény minőségre vonatkozó előírásainak is.

Fantázianevek és sikerstratégiák

A termőhely-megjelölés fontosságát figyelembe véve, első látásra nehezen érthető a borfantázianevek rohamos terjedése. Ez azzal magyarázható, hogy e megjelölésekre önmagukban is igényelhető védjegyoltalom, míg a termőhely neve és a borfajta neve külön-külön a közkinccs kategóriájába, vagyis a mindenki által alkalmazható megjelölések közé tartozik. Másrészt asztali borok vagy tájborok esetén a jól sikerült fantázianév jó címkével – pl. „Red Hussar” és „Blau Hussar” Kecskemétről – „felhozza”, azaz érdekessé, vonzóvá teszi a bort a fogyasztó számára. A fantázianevek elterjedésének további magyarázata az, hogy az egyéni termelők viszonylag kis költség befektetésével termékeiket egyénivé tudják tenni – pl. Sipos Tihamér Badacsonyörsről Lacrima Vulcanica (vulkáni könny) védjegye ilyen –, és fel tudják hívni magukra a figyelmet, továbbá az új fantázianévre minden további nélkül védjegyoltalom szerezhető.

A fantázianevek esetén a termőhely megjelölése tájborok és asztali borok esetében elhagyható, mivel nem játszik fontos szerepet, és a bortörvény sem írja elő annak kötelező megjelölését.

Értékelve a különböző borvédjegyek kialakítási lehetőségét, leszögezhetjük: a termőhely feltüntetése a legfontosabb, de a borfajta megjelölése is általában elengedhetetlen a borcímkéken.

Ami a szőlőbirtokos vagy kereskedő nevének előtérbe kerülését illeti, az ismertté vagy híressé vált termelő (Salánky) vagy forgalmazó (Zwack) neve külön vonzerőt jelent, növeli az értékesítés lehetőségét.

A nem ismert kastélyok nevei (Henyé – Bodrogeresztúr) és helyi vonatkozású dűlőnevek (Donát dűlő – Badacsony) értékesítéssé teszik ugyan az adott bort, de nem befolyásolják lényegesen az átlagfogyasztót, legfeljebb egy kicsit kíváncsivá teszik. Itt a bortermőhely feltüntetése mindig is kívánatos. Természetesen intenzív marketingmunkával később a megjelölések belföldön jó hírnevet szerezhetnek.

A fantázianevek fokozatos elterjedése gyengíteni látszik a borok eredetvédelmét, azaz azok előtérbe ke-

rülésekor („Beatrix királyné bora” vagy „Mátyás király bora”) a bor tetszés szerinti termőhelyű vagy fajtájú lehet. Azonban a fantázianevek alkalmazása különösen indokolt lehet akkor, ha a bor nem egyfajta szőlőből készül (cuvée).

Egészében véve azt mondhatjuk, hogy a borvédjegyek nagyszerűen egészítik ki az eredet-megjelölések által nyújtott lehetőségeket. Így pl. Eger, Villány, Tokaj nemzeti és nemzetközi eredetmegjelölések mellett az „egri”, „tokaji”, „villányi” helységneveket tartalmazó borvédjegyek hozzájárulnak a földrajzi eredet még határozottabb és még korrektebb védelméhez.

A sikeres védjegystratégiák tehát egészében „egy az egyben” a földrajzi származás védelmét is hatékonyan biztosítják. Eredet vonatkozásában megtevesztő védjegy alkalmazása tilos, mind a bortörvény, mind a védjegy-törvény, mind a fogyasztóvédelmi törvény szerint.

A sikeres védjegystratégiák megvalósításához az ábrás védjegyeknél a reklámhatások további felhasználása szükséges. A borértékesítést általában a patinás történelmi vagy nemesi nevek alkalmazása még sikeresebbé teszi. Olyan nevek, mint gróf Nagyrédey, gróf Degenfeld, Dessewffy, Malatinszky vagy Békássy, már önmagukban is üzleti sikert hozhatnak.

Nagyszerűen fel lehet használni a borcímkéken az ábrás, figuratív elemeket. Így pl. a Hungarovin a György-villa sziluettjét, a Szekszárdi Mg. Rt. Liszt Ferenc zeneszerző arcképét, a hajósi borokat forgalmazó magyar-angol vegyesvállalat, a Brillian Holding a Szent István-szobrot használja fel címkéjén.

A borok sikeres marketingstratégiájának kialakításához a színek és színekombinációk is jelentős mértékben hozzájárulnak. Így ki kell emelni a Degenfeld szőlőbirtok címkéjének ízléses fehér-világoszöld (Tokaji Aszú), Demeter Zoltán Tokaji Hárslevelű címkéjének barna-fehér színekombinációját, vagy a Soproni Vinex Borászati Kft. 1995-ös címkéjének élénkzöld-fehér színösszeállítását.

A borvédjegycsaládok kialakítása azonos motívumokkal és hasonló színekkel kettős célt szolgál: egyrészt a különböző fajtájú borok, másrészt a termelő megkülönböztetését. Erre a nagy boripari vállalatoknak (Hungarovin, Egervin, Szekszárdi Mg. Rt.) van elsősorban lehetőségük. Azonban védjegycsaládot más, kevésbé ismert termelők és forgalmazók is kialakítottak. Ebben a vonatkozásban a Badacsonyi Pince-szövetkezet (Badacsonytomaj), az Eszes Befektető Kft. (Kiskőrös) és a Sümegei Borászati Kft. (Hajós) jellegzetes borvédjegycsaládját lehet megemlíteni.

*A szerző egyetemi docens
a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen.*